

Nr 51.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ytterligare förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer m. m.; given Stockholms slott den 28 januari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Walter Murray.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 januari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Murray anförde:

I skrivelse den 28 september 1920 hemställde byggnadsstyrelsen, dels att det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, i riksstaten för år 1921 upptaget till 370,000 kronor, måtte från och med

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 42 häft. (Nr. 51)

155 21

I årets statsverksproposition begärda anslag till byggnader och reparationer.

år 1922 höjas till 450,000 kronor, dels ock att å 1921 års tilläggsstat måtte anvisas ett anslag av 650,000 kronor till förstärkning av nyssnämnda ordinarie anslag.

Beträffande det förstärkningsanslag, som under kristiden av riksdagen anvisats för att täcka de genom krisen uppkomna merkostnaderna för under rubriken byggnader och reparationer hänförliga arbeten, anförde styrelsen, att det under den alljämt pågående byggnadskonflikten varit omöjligt att vinna en exakt beräkning av de väntade priserna inom byggnadsfacket under år 1921, men att styrelsen för att få fram en siffra att utgå från vid beräkandet av det för år 1921 erforderliga tilläggsanslagets storlek låtit verkställa en utredning. Denna utredning, som omfattade byggmästeri-, snickeri-, måleri-, plåtslageri-, kakelugnsmakeri- och glasmästeriarbeten, visade en jämförelse mellan 1914 års och 1920 års av styrelsen antagna anbudspriser för arbeten i Stockholm, vilka anbud för år 1920 emellertid, utom beträffande kakelugnsmakeri- och glasmästeriarbeten, vore avgivna med reservation för höjningar. Utredningen hade givit till resultat en förhöjning med 218 %. Motsvarande ökning beträffande värmeledningsarbeten hade beräknats till 520 % och beträffande gas-, vatten- och avloppsledningar till 295 % i jämförelse med ett grundpris av 100 år 1914. Med stöd av nämnda utredning ansåge styrelsen ökningen för byggnadsarbeten i deras helhet för år 1921 böra beräknas till 275 å 300 % i jämförelse med 1914 års priser, men hade styrelsen, med hänsyn till nödvändigheten att, för iakttagande av största möjliga sparsamhet, nedbringa ifrågavarande förstärkningsanslag, vid anslagsbeloppets bestämmande utgått från en så låg procentsats som 220 %. Med tillämpning av sistberörda procentsats erfordrades, under förutsättning av bifall till styrelsens framställning om höjning av det ordinarie anslaget, ett tilläggsanslag å 990,000 kronor — motsvarande 220 % av 450,000 kronor. Då till anslagen till byggnader och reparationer inginge de uppskattade hyresinkomsterna från statsegendomarna, kunde tilläggsanslaget nedsättas med skillnaden mellan de för år 1921 uppskattade hyresinkomsterna och motsvarande inkomster för år 1914 eller med omkring 340,000 kronor till 650,000 kronor.

I innevarande års statsverksproposition har Kungl. Maj:t i enlighet med byggnadsstyrelsens hemställan föreslagit riksdagen att från och med år 1922 höja det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer med 80,000 kronor till 450,000 kronor. Däremot har Kungl. Maj:t, med hänsyn därtill, att samtliga de vid utgången av år 1920 befintliga reservationer å anslag till byggnader och reparationer icke fullständigt komme att tagas i anspråk för redan tidigare beslutade arbeten, föreslagit en nedsättning i det av styrelsen begärda förstärkningsanslaget för år 1921 till 500,000 kronor.

Ytterligare
förstärknings-
anslag till
byggnader och
reparationer.

I skrivelse den 11 januari 1921 meddelar byggnadsstyrelsen, att styrelsen efter byggnadskonfliktens upphörande låtit undersöka den inverkan, som de vid konfliktens lösning fastställda nya lönevillkoren hade på de av styrelsen tidigare beräknade byggnadskostnaderna,

och framgår den av de nya avtalen förorsakade ökningen i byggnadskostnaderna beträffande de under styrelsens inseende stående egendomarna i Stockholm av följande tablå, däri jämväl kostnaderna år 1914 äro upptagna:

	1914 års kostnad.		Kostnad enligt i maj 1920 antagna anbud.		Kostnad enligt de i november 1920 träffade avtalen i byggnadsbranschen.		Ökning i % från maj till november 1920.
	Kronor.		Kronor.		Kronor.		Kronor.
Byggmästeriarbeten	46,623	23	144,060	54	197,843	15	+ 37
Snickeriarbeten	13,309	95	34,806	20	48,391	85	+ 39
Måleriarbeten	29,974	67	88,747	13	98,423	27	+ 11
Plåtslageriarbeten	29,609	48	103,096	60	123,513	88	+ 20
Kakelugnsmakeriarbeten	10,433	75	38,692	50	43,570	90	+ 13
Glasmästeriarbeten	1,591	97	8,769	68	8,769	68	—
Summa	131,543	05	418,172	65	520,512	73	+ 24

Vidare anför styrelsen:

»Utgående från ett indextal av 100 såsom gällande för byggnadskostnaderna enligt 1914 års priser har utredningen givit vid handen, att motsvarande indextal efter det senaste avtalet bör upptagas till 395, sedan de nu gällande anbuden från de under 1920 antagna hantverksmästarna i enlighet med de i anbuden gjorda reservationerna blivit reglerade med hänsyn till de nya avtalen. I ovanberörda framställning av den 28 september 1920 meddelade styrelsen, att den då gjorda utredningen, baserad på de före den 1 april 1920 gällande avtalen mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationerna, givit indextalet 318 till resultat, vadan en ytterligare ökning av 77 % numera uppkommit, räknat å 1914 års priser. Ökningen å anbuden för maj månad 1920 blir sålunda omkring 24 %. Förutsättes någon minskning å materialpriserna, såsom synes kunna förväntas, skulle ökningen alltså kunna beräknas till omkring 20 %.

Med denna beräkningsgrund skulle alltså till förstärkning av det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer, utöver vad byggnadsstyrelsen i ovanberörda framställning äskat, erfordras ytterligare omkring 200,000 kronor, det vill säga 20 % av 990,000 kronor.»

Till om- och tillbyggnad av det s. k. Preisiska huset i Stockholm har 1920 års riksdag beviljat ett anslag av 440,000 kronor samt därav såsom reservationsanslag anvisat 420,000 kronor, varav 90,000 kronor på tilläggsstat för år 1920 och 330,000 kronor för år 1921. Återstående belopp, 20,000 kronor, har Kungl. Maj:t i innevarande års statsverksproposition föreslagit riksdagen att anvisa för år 1922.

Anslag till om- och tillbyggnad av Preisiska huset m. fl. byggnadsarbeten.

Vidare har riksdagen för inredande till tjänstelokaler av vinden i gamla riksdagshuset i Stockholm på tilläggsstat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 210,000 kronor. För inredande av ytterligare tjänsterum därstädes har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen på tilläggsstat för innevarande år begärt ytterligare 180,000 kronor.

Slutligen har riksdagen för utförande av vissa inrednings- och reparationsarbeten i för statsdepartement m. fl. statsinstitutioner avsedda lokaler å 1920 års tilläggsstat anvisat ett reservationsanslag av 697,270 kronor. Av detta anslagsbelopp äro 145,000 kronor avsedda till utvidgning och förändring av utrikesdepartementets lokaler i före detta arvfurstens palats vid Gustaf Adolfs torg (kvarteret Lejonet nr 1) och 509,768 kronor 38 öre till beredande av lokaler åt försvarsdepartementet i husen Storkyrkobrinken nr 7 och 9 (kvarteret Mercurius nr 1, 2, 3, 9, 10 och 11). Då för sistnämnda arbeten jämlikt Kungl. Maj:ts, efter riksdagens hörande, den 24 oktober 1919 fattade beslut av anslaget till oförutsedda utgifter använts 32,731 kronor 62 öre, hava för detta ändamål alltså beviljats tillhopa 542,500 kronor.

Framställning
om tilläggs-
anslag till
förenämnda
byggnads-
arbeten.

Byggnadsstyrelsen har nu i sin förberörda skrivelse den 11 januari 1921 hemställt om tilläggsanslag till förenämnda byggnadsarbeten, och anför styrelsen härom följande:

»Jämväl beträffande vissa andra anslagsmedel till utförande av byggnadsföretag än anslaget till byggnader och reparationer är givetvis en ökning i anslagsmedlen erforderlig. Då emellertid en möjlighet till sänkning av de nuvarande arbetspriserna kan tänkas föreligga beträffande år 1922, har byggnadsstyrelsen ansett sig för närvarande kunna inskränka behovet av tilläggsanslag till att avse endast sådana arbeten, som kunna beräknas bliva fullbordade före den 1 januari 1922.

Skulle åter under senare hälften av år 1921 visa sig, att någon prissänkning icke är att förvänta för år 1922, bliver byggnadsstyrelsen alltså i sinom tid nödsakad att hos Kungl. Maj:t väcka förslag om äskande hos sistnämnda års riksdag av nödiga tilläggsmedel jämväl för sådana företag, som ej äro färdigställda vid nämnda tidpunkt.

I anslutning härtill och med användande av ovan angivna beräkningsgrund skulle för närvarande erfordras ytterligare anslag för ovannämnda byggnadsarbeten med ett sammanlagt belopp av 269,000 kronor, fördelade på de olika arbetena enligt nedanstående förteckning:

Byggnadsarbeten.	Anvisade eller begärda medel.	Belopp, varå förhöjning begäres (beträffande redan utanordnade anslag i november 1920 återstående anslagsbelopp, som ej avse 1922).	20 % å de i nästföregående kolumn angivna belopp.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Utvidgning och förändring av utrikesdepartementets lokaler.....	145,000	145,000	29,000
Beredande av lokaler åt försvarsdepartementet...	542,500	390,000	78,000
Om- och tillbyggnad av Preisiska huset.....	440,000	420,000	84,000
Inredande till tjänstelokaler av vinden i gamla riksdagshuset:			
Av 1920 års riksdag anvisade	210,000	390,000	78,000
Hos 1921 års riksdag begärda	180,000		
Summa	—	—	269,000

Slutligen ifrågasätter byggnadsstyrelsen, huruvida icke de sålunda för samtliga nu angivna ändamål erforderliga ytterligare medlen, tillhoppa i runt tal 470,000 kronor, lämpligen borde sammanföras till ett enda anslag i likhet med vad som skedde i Kungl. Maj:ts av 1919 års lagtima riksdag bifallna framställning om anvisande å tilläggsstat för nämnda år av ett reservationsanslag av 410,000 kronor till merkostnader för pågående byggnadsföretag m. m.

På grund av vad sålunda förekommit och anförts hemställer byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för nu ifrågasvarande ändamål å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 470,000 kronor.

Den i statsverkspropositionen gjorda beräkningen av anslagsbehovet till byggnader och reparationer grundade sig dels på de priser, som voro rådande å byggnadsmarknaden i maj 1920 och varmed byggnadsstyrelsen vid sina på hösten 1920 gjorda anslagsäskanden räknat, och dels på vid tiden för statsverkspropositionens befordrande till trycket i december 1920 från styrelsen lämnade uppgifter om befintliga reservationer å tidigare anslag för berörda ändamål.

Beträffande priserna å byggnadsmarknaden hava först efter sistnämnda tidpunkt verkningarna av den träffade uppgörelsen inom byggnadsfacket kunnat för de särskilda arbeten, som ankomma på styrelsen,

Departements-
chefen.

överskådas. Det har därvid befunnits, att på grund av de genom berörda uppgörelse ökade arbetslönerna byggnadskostnaderna ytterligare stegrats, så att ökningen i förhållande till 1914 års priser numera av byggnadsstyrelsen beräknas utgöra 295 % mot 218% i maj 1920. Även om hänsyn tages till en sannolik minskning i materialpriserna, uppskattar styrelsen därför priserna under år 1921 till omkring 20 % högre än de i maj 1920 gällande. Att märka är härvid, att de nya avtalen äro avslutade att gälla till den 1 april 1922 och att arbetslönerna enligt dessa avtal ej äro satta i beroende av den utav socialstyrelsen beräknade indexsiffran för levnadskostnaderna.

Vad angår ifrågavarande anslags ställning, framgår av uppgifter, som jag fråg styrelsen infortrat, sedan räkenskaperna för år 1920 avslutats, att reservationerna å tidigare beviljade medel till byggnader och reparationer vid 1920 års utgång utgjorde 486,332 kronor 47 öre. För år 1921 har, såsom förut nämnts, dels av riksdagen anvisats, dels ock av Kungl. Maj:t begärts tillhoppa 870,000 kronor. Om nettoinkomsterna av statsegendomarna för år 1921 beräknas till samma belopp, vartill de uppgingo under år 1920, eller omkring 357,900 kronor, skulle för år 1921 stå till byggnadsstyrelsens förfogande omkring 1,715,000 kronor. Härvid är emellertid att märka, dels att styrelsen genom brev den 14 januari 1921 bemyndigats att å anslagen till byggnader och reparationer avföra ett belopp av 107,836 kronor 62 öre, som utgör av styrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts tidigare beslut förskotterade kostnader för vissa reparationsarbeten, dels ock att kostnaderna för de arbeten, som beslutats under år 1920 och skola gäldas av ifrågavarande anslag men som icke kommit till utförande och i varje fall icke guldits under nämnda år, numera av styrelsen, med hänsyn jämväl till den inträdda ökningen av byggnadskostnaderna, beräknas till sammanlagt omkring 714,000 kronor. Efter avdrag av dessa belopp skulle sålunda för innevarande år för utförande av arbeten, som ännu ej beslutats, finnas disponibel en summa av i runt tal 893,000 kronor, däri inberäknat det ordinarie anslaget.

För bedömande av frågan om detta belopp tillräcklighet torde få meddelas, att utgifterna för ifrågavarande ändamål under åren 1918—1920 uppgått till respektive omkring 597,700, 946,000 och 927,300 kronor. Vidare må framhållas, att under de sista åren av kristiden åtskilliga byggnadsarbeten, som varit önskvärda, måst eftersättas. Jag har emellertid av naturliga skäl hyst en viss tvekan att nu äska ytterligare medel för ändamålet, men likväl ansett mig böra tillstyrka en dylik åtgärd med hänsyn icke minst därtill, att det under de nu rådande förhållandena

å arbetsmarknaden och den allt mera tilltagande arbetslösheten torde vara av stor vikt, att förevarande anslag tillmätas så rikligt, att i sig behövliga arbeten icke måtte få anstå i brist på medel. Att märka är jämväl, att, om anslaget ej skulle i sin helhet tagas i bruk, detta kommer att medföra en motsvarande nedsättning i ett följande års anslagsäskande för ändamålet.

På sätt jag i det föregående framhållit, har i statsverkspropositionen föreslagits en nedsättning med 150,000 kronor i det av byggnadsstyrelsen under hösten 1920 till förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer för år 1921 äskade beloppet 650,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har nu begärt, att utöver sistnämnda belopp måtte för ändamålet beviljas 200,000 kronor. Den utredning och de skäl, som byggnadsstyrelsen numera åberopar till stöd för sin ifrågavarande hemställan, synas tillfullo motsvara ett väsentligt större tilläggsanslag än det, varom jag tidigare hemställt. Jag får alltså förorda, att till ytterligare förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer på tilläggsstat för år 1921 äskas ett anslag av 200,000 kronor utöver det i statsverkspropositionen begärda beloppet å 500,000 kronor. Vid bifall till vad sålunda i statsverkspropositionen och nu föreslagits och under förutsättning av ungefär samma hyresinkomster från statsegendomarna under år 1921 som under år 1920 skulle för innevarande år för utförande av ännu ej beslutade arbeten kunna disponeras sammanlagt omkring 1,093,000 kronor.

Den förut berörda ytterligare stegringen i byggnadskostnaderna kommer jämväl att drabba vissa ovan angivna byggnadsarbeten, vartill anslag beviljats eller begärts av riksdagen och vilka beräknas bliva avslutade under loppet av innevarande år. Samma skäl som ovan anförts beträffande höjning av anslaget till byggnader och reparationer föreligger alltså jämväl här för äskande av tilläggsanslag. Då det därjämte synes angeläget, att ifrågavarande arbeten, vilka alla avse att tillgodose det trängande behovet av ämbetslokaler i huvudstaden, med det snaraste bliva fullbordade, vill jag tillstyrka anvisande av de begärda anslagsbeloppen, tillhoppa 269,000 kronor.

Att, såsom byggnadsstyrelsen föreslagit, sammanföra de nu av mig förordade båda anslagssummorna till ett enda anslag, synes ej lämpligt, då det ena beloppet avser underhållsarbeten och det andra hänför sig till nya byggnadsarbeten eller omändringsarbeten, utan vill jag förorda, att vartdera anslaget uppföres för sig.

Anslagen ifråga hava visserligen icke beräknats i statsverkspropositionen, men, enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat, torde medel därtill kunna beredas å budgeten.

Beträffande sådana byggnadsföretag, som äro avsedda att fortgå under år 1922, torde av skäl, som byggnadsstyrelsen anført, med äskande av till äventyrs erforderliga tilläggsanslag böra anstå till nämnda års riksdag. Detta synes emellertid icke böra utgöra hinder för igångsättande eller fortsättande under år 1921 av ifrågavarande arbeten i den utsträckning, som prövas av förhållandena påkallad.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till ytterligare förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, utöver i statsverkspropositionen för ändamålet äskade 500,000 kronor, på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 200,000 kronor;

dels ock till täckande av merkostnader, som under år 1921 väntas uppkomma å vissa i statsrådsprotokollet angivna, under samma år pågående byggnadsföretag, till vilka riksdagen anvisat eller kan komma att anvisa medel, på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 269,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

August Wrede.